

DISTRIBUTION OF DIVIDENDS AND OBLIGATION OF ALLOCATION OF RESERVE FUND IN JOINT-STOCK COMPANIES

ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI DAĞITIMI VE YEDEK AKÇE AYRILMASI ZORUNLULUĞU

--

AHMET TAYYİB ERENOĐLU

ABSTRACT

Joint stock companies are established with the aim of actualizing large enterprises by bringing together small-scale capitals that cannot accomplish those investments individually. One of the most essential rights of the shareholders who invest their savings in joint stock companies is the right to a dividend. Various provisions have been stipulated in the Turkish Commercial Code to ensure the continuity and long-term survival of joint stock companies. In this article, we will elaborate on the critical points of the arrangements made to achieve this balance.

ÖZET

Anonim ortaklıklar, bireysel olarak pek bir anlam ifade etmeyen küçük çaplı sermayelerin bir araya gelerek büyük girişimlerin gerçekleştirilmesi amacıyla kurulmaktadır. Birikimini anonim ortaklıklara yatıran pay sahiplerinin en önemli haklarından biri kâr payı hakkıdır. Pay sahiplerinin kâr payı hakkından mahrum bırakılmamasının yanında, anonim şirketin devamlılığını ve uzun süreler ayakta kalmasını sağlamak adına Türk Ticaret Kanunu'nda çeşitli hükümler düzenlenmiştir. İşte biz de bu makalede bu dengenin sağlanmasına yönelik yapılan düzenlemelerin önemli noktalarını inceleyeceğiz.

→ KEYWORDS

DIVIDEND, RESERVE FUND, BALANCE SHEET, FINANCIAL STATEMENTS, SORTS OF PROFITS, THE PRINCIPLE OF PROPORTIONALITY, THE PRINCIPLE OF CAPITAL MAINTENANCE

→ ANAHTAR KELİMELER

KÂR PAYI, YEDEK AKÇE, BİLANÇO, FİNANSAL TABLOLAR, KÂR TÜRLERİ, ORANSALLIK İLKESİ, SERMAYENİN KORUNMASI İLKESİ

PART 12

This article closely examines the provisions under the Turkish Commercial Code regarding the right of shareholders to a share of profits and the separation of reserve funds.

Makalemizde Türk Ticaret Kanunu kapsamında hem pay sahiplerinin kar payı alma haklarına ilişkin hükümleri hem de yedek akçelerin ayrılmasına ilişkin hükümleri yakından inceleyeceğiz.

I. INTRODUCTION

One of the expectations of shareholders of joint stock companies is to receive a dividend in return for their obligation to commit capital. Indeed, one of the most important rights of a shareholder, who invests his or her savings or any asset value in a joint stock company, is to participate in the annual earnings and take a dividend, unless the company enters the liquidation process.

For any company, it is essential to have good credibility in business life and to ensure the reliability of the company in the market and one way for a joint stock company to do is to embark on enterprises, achieve results, and distribute profits to shareholders. Any company that does not distribute profits for long periods will find less investors willing to invest in the company. Therefore, when considering dividend distribution, company executives must maintain a good balance between the profits allocated for their current investors and reserves separated for maintaining the activities of the company.¹

This article closely examines the provisions under the Turkish Commercial Code regarding the right of shareholders to a share of profits and the separation of reserve funds.

I. GİRİŞ

Pay sahibinin anonim şirkette yerine getirdiği sermaye koyma yükümlülüğünün karşılığında şirketten beklentilerinden biri de kâr payı almaktır. Gerçekten de birikimini ya da herhangi bir malvarlığı değerini anonim şirkete yatıran pay sahibinin en önemli hakkı, şirket tasfiye sürecine girmediği sürece, yıllık kazançta katılmak ve kâr payını almaktır. Dolayısıyla, anonim şirketlerde kâr payı alma hakkı pay sahiplerinin en önemli hakları arasında yer alır.

Şirket bakımından ise, ticaret hayatında kredibilitésinin yüksek olması ve şirketin piyasada güvenilirlik sağlaması oldukça önemlidir. Anonim şirketin piyasada bu güveni sağlamanın bir yolu, iyi girişimlerde bulunup bunun sonuçlarını alması ve pay sahiplerine bunu kâr olarak dağıtmasıdır. Şirketin uzun süreler kâr dağıtmaması, bu şirkete yatırım yapmak isteyen yatırımcıların sayısını azaltır. Bu nedenle özellikle şirket yöneticilerinin kâr payı dağıtımına ilişkin olarak, gerekli kârı dağıtmak suretiyle mevcut yatırımcılarını koruma ile şirket için gerekli yedek akçeleri ayırma konusunda dengeyi iyi sağlamaları gerekmektedir.¹

Makalemizde ise Türk Ticaret Kanunu kapsamında hem pay sahiplerinin kar payı alma haklarına ilişkin hükümleri hem de yedek akçelerin ayrılmasına ilişkin hükümleri yakından inceleyeceğiz.

FOOTNOTE

¹ Aslı E. Gurbuz Usluel, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kar Payı Alma Hakkı, 1st Edition, Ankara, 2016, p.1.

² Mahmut Tefvik Bırsel, Anonim Şirketlerde Kar Kavramı, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1973, p. 36.

³ Yaşar Karayalçın, Muhasebe Hukuku, Bankacılık Enstitüsü, 1973, p. 127.

II. THE TERM OF DIVIDEND

Receiving dividends is one of the most important rights of shareholders in joint stock companies. Although the consequences of dividends are applied in the Turkish Commercial Code No. 6102 and the Capital Markets Code No. 6362, these provisions do not provide a definition of dividend. In essence, the dividend is that part of the profits, determined in advance, that the general assembly allocates for distribution to the shareholders.² According to another definition, however, the dividend is the money, allocated from the net period profit or free reserves and payable to each partner in cash, that can be distributed at the end of a period in return for a capital share in the joint-stock company.³

A. Profit Types under the Turkish Commercial Code

The terms "net profit for the period", "profit before tax (PBT)", "annual profit" and "distributable profit" are used in the Turkish Commercial Code.

1. Net Profit for The Period

Although there is no definition in the relevant legislative provisions regarding the net profit for the period, it can be defined as the

II. KÂR PAYI KAVRAMI

Kâr payı anonim şirketlerde pay sahibinin en önemli haklarından birisidir. Bununla beraber kâr payı kavramı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda kullanılmasına rağmen söz konusu kanunlarda kâr payının tanımı yapılmamıştır. Esasen kâr payı, dağıtılmasına genel kurul tarafından karar verilen kârın, pay sahiplerine şirket tarafından ödenmesi gerekli ve miktarı belli edilmiş kısmıdır.² Diğer bir tanıma göre kâr payı; anonim şirkette konulan sermaye payı için dönem sonunda dağıtılabılır net dönem kârından veya serbest yedek akçelerinden ayrılan ve her ortağa nakden ödenecek paradır.³

A. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kâr Türleri

TTK'da "net dönem kârı", "bilanço kârı", "yıllık kâr" ve "dağıtılabılır kâr" kavramları kullanılmıştır.

1. Net Dönem Kârı

Net dönem kârına ilişkin ilgili mevzuat hükümlerinde bir tanım yer almamakla birlikte yıllık bilanço'ya göre belirlenmiş yıllık kârdan geçmiş yıllara ait zararların ve ano-

DİPNOT

¹ Aslı E. Gurbuz Usluel, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kar Payı Alma Hakkı, 1.Baskı, Ankara, 2016, s.1

² Mahmut Tefvik Bırsel, Anonim Şirketlerde Kar Kavramı, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1973, s.36.

³ Yaşar Karayalçın, Muhasebe Hukuku, Bankacılık Enstitüsü, 1973, s. 127.

PART 12

amount of annual profit remaining as determined by the annual balance sheet after deducting the losses from previous years and the taxes and financial liabilities that joint-stock companies are required to pay.⁴

2. Profit Before Tax ("PBT")

Profit Before Tax refers to the portion of assets exceeding liabilities. This profit is an item of the liabilities table of the balance sheet, and annual profit consists of profit transferred from previous years, if any, and any settled reserves.⁵

3. Annual Profit

Each surplus in the balance sheet's asset statement compared to the liability statement is the period of profit in terms of balance sheet law.⁶ Annual profit is determined first according to the expense table, where costs and expenses are written reciprocally, and the result is recorded in the balance sheet.

4. Distributable Profit

According to Article 509/2 of the Turkish Commercial Code, distributable profit means the dividend consisting only of net period profit and free reserve funds and the total amount eligible to be distributed as a dividend by the general assembly.

nim şirketlerin ödemekle yükümlü olduğu vergilerle mali yükümlülüklerin düşülmesinden sonra kalan tutar olarak tanımlanabilir.⁴

2. Bilanço Kârı

Bilanço Kârı, aktiflerin pasifleri aşan kısmını ifade etmektedir. Anılan kâr, bilançonun pasif tablosunun bir kalemidir ve yıllık kâr, varsa geçen yıllardan aktarılan kâr ve çözülen yedek akçelerden oluşur.⁵

3. Yıllık Kâr

Bilançonun aktif tablosunda, pasif tablosuna göre meydana gelen her bir fazlalık bilanço hukuku açısından oluşmuş dönem kârıdır.⁶ Yıllık kâr ilk olarak masraf ve giderlerin karşılıklı olarak yazıldığı gider tablosuna göre belirlenir ve ortaya çıkan sonuç bilançoya geçirilir.

4. Dağıtılabilir Kâr

TTK 509/II'ye göre kâr payı ancak net dönem kâr ve serbest akçelerden oluşur ve genel kurul tarafından kâr payı olarak dağıtmaya uygun olan toplam miktar dağıtılabilir kâr olarak adlandırılır.

B. Determination of Profit

As stated above, the sources of dividends consist of free reserve funds and net term profit. The Company's free funds consist of more than half of the general legal reserve funds (TCC, art. 519/3), or issued capital, reserve funds allocated under the articles of association (TTC, art. 521), and reserve funds decided to be separated by the general assembly (TCC, art. 532/2).

1. Reserve Funds

a. Definition of Reserve Funds

Reserve funds are assets exceeding the basic capital held in a company by taking the profit from various sources. As per the provision on the association and the decision of the general assembly, these funds are not distributed to shareholders and other right holders. To put it more explicitly, reserve funds are net assets that exceed the basic capital, are allocated in ways stipulated by law in order to protect the net profit of the partnership at the end of the accounting period, keep the company's equity intact, ensure the continuity and development of the business, protect the rights of partners and creditors, and to meet losses that may arise from the equity at the end of the activity.⁷ Joint stock companies that trade in legal entities are under an obligation to act as prudent businessman, as stipulated in Article 18/2 of the TCC. As a requirement of this obligation, joint stock companies must allocate legal and voluntary reserve funds.

b. The Legal Nature of Reserve Funds

Reserve funds are "an additional capital" that are separated, by general board resolution, in accordance with the optional and mandatory or evaluation principles to be made from net profit.⁸ Although reserve funds and the main capital of a joint-stock company are included in the passive part of the balance sheet, the sources of both are different.⁹ While the main capital of a joint stock company consists of the capital shares that the shareholders undertake and pay to

B. Kâr Payının Tespiti

Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere kâr payının kaynakları serbest akçelerden ve net dönem kârından oluşur. Şirketin serbest akçeleri ise genel kanuni yedek akçelerin, sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşan kısmı (TTK m. 519/3), belirli bir amaca tahsis edilmeden, esas sözleşme gereği ayrılan yedek akçeler (TTK m. 521) ve genel kurulca ayrılmasına karar verilen (TTK m. 532/2) yedek akçelerdir.

1. Yedek Akçeler

a. Yedek Akçelerin Tanımı

Çeşitli kaynaklardan elde edilen safi kârdan, pay sahiplerine ve diğer hak sahiplerine dağıtılmayarak, yasa, esas sözleşme ve genel kurul kararı dayanak alınarak ortaklıkta alıkonulmuş olan esas sermayeyi aşan malvarlığı, yedek akçelerdir. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse, ortaklığın, hesap dönemi sonunda elde etmiş olduğu safi kârın, şirketin öz kaynaklar bünyesini sağlam tutmak, işletmenin devamlılığını ve gelişmesini, ortaklar ile alacaklıların haklarının korunmasını sağlamak ve öz kaynaklardan faaliyet sonunda doğabilecek zararları karşılamak amacıyla pay sahipleri ve diğer ilgililere dağıtılmadan kanun, esas sözleşme veya genel kurul kararına dayanarak, kanunun öngördüğü şekillerde ayrılmış olan ve esas sermayeyi aşan net malvarlığına yedek akçe denilmektedir.⁷ Tüzel kişi tacir olan anonim şirketler, TTK m.18/2 ile hükme bağlanan basiretli iş adamı gibi hareket etme yükümlülüğü altındadır. Bu zorunluluğun gereği olarak, anonim şirketler kanuni ve ihtiyari yedek akçe ayırmak durumundadırlar.

b. Yedek Akçelerin Hukuki Niteliği

Yedek akçeler, safi kârdan yapılacak isteğe bağlı ve zorunlu veya değerlendirme ilkeleri çerçevesinde, Genel Kurul kararı ile ayrılırlar ve bir "ek sermaye" niteliğindedirler.⁸ Yedek akçeler ve bir anonim şirketin esas sermayesi her ne kadar şirketin esas sermayesinin bir unsuru olup, şirket bilançosunun pasif kısmında yer alsalar da her ikisinin kaynakları birbirinden farklıdır.⁹ Bir anonim şirketin esas sermayesi, pay sahiplerinin taahhüt edip şirkete ödedikleri sermaye paylarından

FOOTNOTE

4 Unal Tekinalp / Reha Poroy / Ersin Camoğlu, Ortaklıklar Hukuku I, 13th Edition, 2014, N. 902.

5 Tekinalp / Poroy / Camoğlu.

6 Beeler, Reingewinn in der Bilanz der AG, SJZ 1958, p. 54, noted from Ustuel, Kâr Payı Alma Hakkı, p. 13.

7 H. Guzin Üçışık, Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kâr Dağıtım, On İki Levha, İstanbul, 2018, p. 184.

8 Tekinalp, Bilanço, p. 245.

9 Tekinalp, Bilanço, p. 248.

DİPNOT

4 Ünal Tekinalp, Reha Poroy, Ersin Çamoğlu Ortaklıklar Hukuku I, 13. Baskı, 2014, N. 902.

5 Tekinalp, Poroy, Çamoğlu 2014, N. 1489 a.

6 Ustuel, Kâr Payı Alma Hakkı, s. 13'den naklen, Beeler, Reingewinn in der Bilanz der AG, SJZ 1958, s. 54

7 H. Guzin Üçışık, Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kâr Dağıtım, On İki Levha İstanbul, 2018, s. 184

8 Tekinalp, Bilanço, s. 245.

9 Tekinalp, Bilanço, s. 248.

PART 12

the company, the reserve funds consist of partnership profit or other sources that can be described as profit or assumed to be profit. In other words, the source of the reserve fund is not only profit but also the increase in assets of the company.

c. The Purpose of Separation of Reserve Funds

In joint stock companies, reserves must be separated in order to ensure the continuous development of the company and the distribution of stable profit as far as possible (TCC art. 523/2.b). At the same time, while reserves are not a resource that a joint-stock company can always use, they provide a guarantee to the joint-stock company in situations where its assets may decrease due to loss.¹⁰

C. Reserve Funds Are Required to Be Reserved According to Turkish Commercial Code

Reserve funds are one of the most important elements of profit distribution because, according to TCC Article 523/1, dividend distribution to shareholders cannot be made without separating optional reserve funds stipulated in the legal and articles of association.

1. Legal Reserve Funds

Legal reserve funds regulated in Articles 519 and 520 of the TCC consist of general legal reserve funds (TCC, art. 519) and reserve funds (TCC, art. 520) allocated for the company's certificates of stock. The law mandates that these reserve funds are allocated by joint stock companies.

a. Funds Required to Be Allocated According to the TCC Article 519/1

Article 519 of the TCC envisages a limit on the reserve funds it is mandatory to separate. The criterion used here is the annual profit. Accordingly, until 5 percent of the yearly profit reaches twenty percent of paid-in capital, it is allocated to the general legal reserve funds. If a joint stock company has reached twenty percent of the paid-up capital stipulated by law as a result of the allocation of general legal reserves, and if it continues to allocate reserves, this is considered as an optional reserve fund, which is no longer required as a legal reserve fund.

oluşmakla birlikte yedek akçeler, ortaklık kârından ya da kâr olarak nitelendirilebilen veya kâr oldukları varsayımla kabul edilebilen diğer kaynaklardan oluşur. Diğer bir ifadeyle, yedek akçenin tek kaynağı kâr olmayıp, değer artışları da yedek akçeyi meydana getirir.

c. Yedek Akçe Ayırma Amacı

Anonim şirketlerde, yedek akçelerin, şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtımını sağlamak amacıyla ayrılması gerekir. (TTK m. 523/2.b). Aynı zamanda yedek akçeler bir anonim şirketin her zaman başvurabileceği bir kaynak niteliğinde olmayıp, anonim şirkete aktiflerinin zarar nedeniyle azaldığı durumlar için bir güvence sağlar.¹⁰

C. Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ayrılması Zorunlu Olan Yedek Akçeler

Yedek akçeler kâr dağıtımının en önemli unsurlarından birisidir. Zira TTK m. 523/1'e göre kanuni ve esas sözleşmede öngörülen isteğe bağlı yedek akçeler ayrılmadan pay sahiplerine kâr payı dağıtımının gerçekleşmesi söz konusu olamaz.

1. Kanuni Yedek Akçeler

TTK'da kanuni yedek akçeler 519. ve 520. maddelerde düzenlenmiştir. Buna göre kanuni yedek akçeler, genel kanuni yedek akçe (TTK m. 519) ve şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayrılan yedek akçelerden (TTK m. 520) oluşmaktadır. Sayılan bu yedek akçeler kanun tarafından ayrılması zorunlu tutulmuş, emredici nitelikte düzenlenmiş yedek akçelerdir.

a. TTK m.519/1'e Göre Ayrılması Zorunlu Tutulan Akçeler

TTK m.519 zorunlu olarak ayrılması gereken yedek akçeler için bir sınır öngörmüştür. Burada temel alınan ölçüt yıllık kârdır. Buna göre yıllık kârın yüzde 5'i ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır. Buna göre bir anonim şirket genel kanuni yedek akçe ayırması sonucunda kanunda öngörülen ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşmış olmasına rağmen, yedek akçe ayırmaya devam ediyorsa bu artık zorunlu olarak ayrılması gereken genel kanuni yedek akçe değil, ihtiyari yedek akçe olarak değerlendirilir.

After the 5 percent of the annual profit reaches the same amount of 20 percent of the paid-in capital, the legislator envisages the allocation of general legal reserve funds from sources other than profit. The first of these is bonuses. In order to allocate a bonus arising from the issuance of new shares as general legal reserve funds, it is obligatory to deduct the expenses of the issuance of bonuses, performance provisions, and the part used for charity purposes. The second is exclusion. If a share is void due to exclusion, the remaining portion after deducting the bills to be replaced from the amount paid for their costs is added to the general legal reserve funds.

b. Funds Required to Be Allocated According to the TCC Article 519/2

After the first allocation is made and the shareholders are paid a 5 percent dividend, ten percent of the total amount to be distributed to those who will receive the dividend is allocated for the reserve fund. In addition, a joint stock company may allocate reserve funds voluntarily based on the articles of association or the general assembly decision.

III. DISTRIBUTION OF DIVIDENDS

A. Determination of Profit

Under Article 507 of the TCC, the net profit for the period will be decided according to the law and the provisions of association. According to the TCC Article 508, how the profits are shared should be calculated in proportion to the company shareholder payments. However, it is possible to make a different arrangement in the articles of association regarding how the profit will be shared among shareholders. Nevertheless, this arrangement should not be in contradiction to the mandatory provisions of the law and must be arranged within the framework of the TCC Article 340. However, not all company articles of association have to include a profit rate.

The articles of association should not include a lion's share provision that envisages the entire profit being paid to a single shareholder or shareholders. Although the shareholders' shares are equal, it is possible to in-

Yıllık kârın %5'i, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaştıktan sonra da kanun koyucu kâr dışında başka kaynaklardan genel kanuni yedek akçe ayrılmasını öngörmüştür. Bunlardan ilki primdir. Yeni payların çıkarılması nedeniyle sağlanan primin genel kanuni yedek akçe olarak ayrılması için, primin çıkarılma giderlerinin, ifa karşılıklarının ve hayır amaçlı kullanılmış bulunan kısmının çıkarılması gereklidir. İkincisi ise iskattir. Bir pay iskate edilmişse, bunların bedelleri için ödenmiş tutardan bunların yerine verilecek senetler çıkarılmasından sonra kalan kısmı genel kanuni yedek akçeye eklenir.

b. TTK m.519/2'e Göre Ayrılması Zorunlu Tutulan Akçeler

Birinci ayırım yapıldıktan ve pay sahiplerine yüzde 5 oranında kâr payı ödenildikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu da yedek akçeye ayrılır. Ayrıca bir anonim şirket esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla ihtiyari olarak yedek akçe ayırımı yapılabilir.

III. KÂR DAĞITIMI

A. Kârın Belirlenmesi

TTK m. 507'de net dönem kârının kanuna ve esas sözleşmeye göre kararlaştırılacağından bahsedilmiştir. TTK m. 508'de kârın pay sahibinin kâr payının şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edileceği düzenlenmektedir. Bununla beraber esas sözleşme ile kârın pay sahipleri arasında nasıl paylaşılacağına dair bu hükümden farklı yönde bir düzenlemenin yapılması mümkündür. Ancak bu düzenlemenin kanunun emredici hükümlerine aykırılık teşkil etmemesi ve TTK m. 340 çerçevesinde düzenlenmesi gerekir. Diğer taraftan tüm şirket esas sözleşmelerinin, bir kâr oranı içermesi zorunlu da değildir.

FOOTNOTE

¹⁰ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuk Serhi, 2. Volume, Adalet, Ankara, 2018, p. 51.

DİPNOT

¹⁰ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuk Serhi 2. Cilt, Adalet, Ankara, 2018, s. 51.

PART 12

sert a provision in the articles of association regarding whether the shareholders receive dividends at different rates or a certain part of the annual profit.¹¹

In addition, if there is no provision in the articles of association regarding the determination and sharing of profit, the authorised body is the general board. It is worth noting that if there is a regulation regarding profit in the articles of association, the general board is obliged to comply with this. Here, the general assembly decision taken should not counter the mandatory provisions of the law, the articles of association that must not contradict the mandatory provisions of the law, and the good faith rules.¹²

The annual balance sheet is organized to explain the annual result, and valuation, activation and passivation rules of it shaped according to the result disclosure principle.¹³ The annual balance sheet essentially means the business year balance sheet, and the business year in question generally corresponds to the calendar year. However, the balance sheet does not have to correspond to the calendar year. In fact, there is no regulation in the TCC regarding when the fiscal period should start and end.¹⁴ However, it does state in the 174th Article of the Tax Procedure Law that the accounting period is the regular calendar year.

The balance sheet consists of assets and liabilities. On the passive side of a company balance sheet, there are elements that create resources for the investments of the company. On the liabilities side, basic capital, reserves, partnership debts, and balance sheet profit are included. Therefore, in the balance sheet of a joint stock company, the balance sheet items include the balance sheet profit and does not include the net profit for the period.¹⁵ Commercial books and financial statements are kept in compliance with the Tax Procedure Law.¹⁶

B. Principles Regarding Profit Distribution

1. The Principle of Capital Maintenance

The shareholders of a joint stock company do not have direct responsibilities for the company's debts. The shareholders are solely responsible to the company for the amount of capital that they are committed

Esas sözleşmeye, kârın tamamının tek bir pay sahibine ya da pay sahiplerine ödenmesini öngören aslan payı hükümleri koyulmalıdır. Ancak, payları eşit olmasına karşın, pay sahiplerinin, farklı oranlarda kâr payı almasına ya da yıllık kâr belli bir kısmının dağıtılmasıyla ilgili bir hükmün esas sözleşmeye koyulması mümkündür.¹¹

Bununla beraber esas sözleşmede kârın belirlenmesi ve paylaşılmasıyla ilgili bir hüküm yer almaması halinde, bu konuda yetkili organ genel kuruldur. Bu noktada şunu belirtmekte fayda var ki esas sözleşmede kâra ilişkin bir düzenleme yer alıyorsa genel kurul da buna uymakla yükümlüdür. Esasen alınan genel kurul kararı kanunun emredici hükümlerine, kanunun emredici hükümlerine aykırı olmayan esas sözleşme hükümlerine ve dürüstlük kurallarına aykırı olmamalıdır.¹²

Yıllık bilanço, yıllık sonucu açıklamak amacıyla düzenlenir, değerlendirme, aktifleştirme ile pasifleştirme kuralları sonuç açıklama ilkesine göre şekillenmiş bilançodur.¹³ Yıllık bilanço ile ifade edilmek istenen iş yılı bilançosu olup, söz konusu iş yılı genellikle takvim yılına denk gelmektedir. Öte yandan, bilançonun mutlaka takvim yılına denk gelmesi zorunlu değildir. Esasen TTK'da hesap döneminin ne zaman başlayıp ne zaman sona ereceğine ilişkin bir düzenleme de bulunmamaktadır.¹⁴ Ancak Vergi Usul Kanunu'nun 174. maddesine göre hesap döneminin normal takvim yılı olduğu belirtilmiştir.

Bilanço aktif ve pasiflerden oluşmaktadır. Bir şirket bilançosunun pasif tarafında şirketin yatırımları için kaynak yaratan unsurlar yer almaktadır. Pasif tarafta, esas sermaye, yedek akçeler, ortaklık borçları ve bilanço kârı yer alır. Dolayısıyla bir anonim şirketin bilançosunda, bilanço kalemleri arasında kâr ile ilgili olarak net dönem kârı değil bilanço kârı yer almaktadır.¹⁵ Ticari defter ve finansal tablolar ise Vergi Usul Kanunu'na göre tutulması kabul edilmiştir.¹⁶

B. Kâr Dağıtımına İlişkin İlkeler

1. Sermayenin Korunması İlkesi

Anonim şirket ortaklarının, şirket borçlarından dolayı doğrudan sorumlulukları yoktur. Ortaklar, sadece şirkete karşı ve getirmeyi taahhüt ettikleri sermaye miktarıyla sorumludurlar. Bu sebeple şirket alacaklıları, alacaklarından

to bring. For this reason, company creditors cannot apply to the shareholders due to their receivables. The only guarantee of their receivables is company assets.¹⁷ Therefore, the principle of capital maintenance has been adopted in joint stock companies. The sole purpose of the law is not to protect shareholders but also to protect others who have partnerships and interests in the company.

2. The Principle of Proportionality

The measure in the exercise of shareholder rights is based on the rate of participation in capital. Shareholders can enjoy these rights in proportion to their share of total capital. The share is the only measure of participation in profit in joint stock companies. The TCC Article 507 adopts the proportionality principle. The rationale for adopting this principle is that the shareholder who takes a risk by bringing capital to the company should benefit from the company in proportion to the ratio of capital share.

C. Competent Body in Profit Distribution

The general board of joint stock companies decides how to distribute profit. Although the profit distribution proposal is made by the board of directors, the authorised body for profit distribution is the general board.

D. Obligation to Distribute Dividends

The Turkish Commercial Code has no provision regulating the liability of joint stock companies' profit distribution.

Article 466/1 of the Commercial Code No. 6762 states that "(e)very year, one-twentieth of the net profit is compulsory to be allocated as public reserves until it reaches one-fifth of the paid-up capital." Accordingly, some argue that it is mandatory for joint stock companies to distribute the 5 percent dividend, while others argue that distribution of 5 percent profit is not an annual obligation for joint stock companies.

The Supreme Court considers it mandatory to distribute the 5 percent dividend in its rule dated 12.5.1970, and in 1976 it rules that the 5 percent dividend included in the articles of association can not be distributed. However, the Supreme Court has determined various measures in favor of the right

ötürü şirket ortaklarına başvuramazlar. Alacaklarının tek güvencesi şirket malvarlığıdır.¹⁷ Bu sebeple anonim şirketlerde sermayenin korunması ilkesi benimsenmiştir. İlkenin tek amacı pay sahiplerini korumak değil, bunun yanı sıra ortaklığı ve menfaati olan diğer kişileri de korumaktır.

2. Oransallık İlkesi

Pay sahipliği haklarından yararlanmada ölçü, sermayeye katılma oranına göredir. Pay sahipleri bu haklardan, toplam sermaye içerisindeki pay oranı nispetinde yararlanabilir. Anonim şirketlerde kâra katılmanın tek ölçüsü paydır. TTK 507'de ise oransallık ilkesi benimsenmiştir. Bu ilkenin kabul edilmesindeki gerekçe, şirkete sermaye getirerek risk alan ortağın, bu riskin karşılığında şirketten sermaye payı oranı ölçüsünde faydalanmasının sağlanabilmesidir.

C. Kâr Dağıtımında Yetkili Organ

Kâr dağıtımını anonim şirketlerin genel kurulu alır. Kâr dağıtımını teklifi yönetim kurulu tarafından yapılsa da şirketin kârı üzerindeki tasarruf yetkisi genel kurula aittir.

D. Kâr Payı Dağıtım Zorunluluğu

Ticaret Kanunu açısından anonim şirketin kâr dağıtımına yükümlülüğünü düzenleyen herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

6762 sayılı Ticaret Kanunu'nun m. 466/1'de düzenlenen "Her yıl safi kârın yirmide birinin ödenmiş esas sermayenin beşte birini buluncaya kadar umumi yedek akçe olarak ayrılması mecburidir" hükmüne istinaden bazı yazarlar %5'lik kâr payının dağıtılmasının anonim şirketler için zorunlu olduğu görüşünü savunmuş, kimi yazarlar ise "kârın ayrılması" ifadesinden yola çıkarak her yıl %5'lik kâr dağıtımının anonim şirketler açısından bir zorunluluk olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Yargıtay konuya ilişkin verdiği 12.5.1970 tarihli kararında, %5'lik kâr payının dağıtılmasını zorunlu kabul ederken, 1976 yılında verdiği kararda esas sözleşmede yer alan %5'lik kâr payının dağıtılmayabileceğine hükmetmiştir. Yargıtay daha sonraki kararlarında kâr payı

FOOTNOTE

11 Birsel, Kar Kavramı, p. 21.

12 Karayalçın, p. 134.

13 Tekinalp, Bilanço, b. 9, n. 902.

14 Ali İhsan Karacan / Esra Erişir Karacan, Halka Açık Şirketlerde Kar Dağıtım, İstanbul, 2016, p.178

15 Tekinalp, Bilanço, b. n. 1489.

16 Korkut Özkorkut, Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Bankacılık Enstitüsü, Ankara, 2013, s. 43.

17 Fatih Bilgili / Ertan Demirkapılı, Şirketler Hukuku, Dora Yayınları, 6th Edition, Bursa, 2018, p. 515.

DİPNOT

11 Birsel, Kar Kavramı, s.21.

12 Karayalçın, s. 134.

13 Tekinalp, Bilanço, b. 9, n.902

14 Ali İhsan Karacan, Esra Erişir Karacan, Halka Açık Şirketlerde Kar Dağıtım, İstanbul, 2016, s.178

15 Tekinalp, Bilanço, B. N. 1489.

16 Korkut Özkorkut, Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Bankacılık Enstitüsü, Ankara, 2013, s.43.

17 Fatih Bilgili, Ertan Demirkapılı, Şirketler Hukuku, Dora Yayınları, 6. Baskı, Bursa, 2018, s. 515.

PART 12

to a dividend and set out rules regarding whether to distribute of profit or not within the framework of these criteria.¹⁸

Article 519 / 2-c of the Turkish Commercial Code No. 6102 states that "(a)fter paying five percent dividend to the shareholders, ten percent of the total amount to be distributed to those who will receive a dividend, after the dividend is paid." Tekinalp is of the opinion that shareholders cannot be deprived of dividends for a number of years as the distribution of 5 percent of profits became compulsory with the relevant provision, and now every joint stock company has to distribute at least 5 percent of its profits every year.

The justification of Article 519 of the TCC states that this provision was taken from Article 466 of the old Turkish Commercial Code, and while significant changes were made in the wording and language, no changes were made in the ideas and provisions that dominate the content.

The phrase "after payment" is used in place of "after allocation" in the TCC Article 519/2-c. According to the provision, in order to distribute the profit that causes the second reserve fund to be separated, the first dividend, which is 5 percent, must be paid to the shareholder. In other words, if the second reserve fund is to be allocated, the amount should be 10 percent of the total amount to be distributed to shareholders after the payment, not after the 5 percent dividend is allocated to the shareholders. From this provision, it should be understood that if there is a situation requiring the allocation of the second reserve fund, a first profit distribution of 5 percent should be made. If it is not necessary to allocate a second reserve, it should not be understood that profit distribution will be made under all circumstances because Article 519 is about the separation of the general legal reserve fund, not about the profit share.¹⁹

In addition, Article 12/d of Implementing the Regulation on the Determination of the Minimum Content of the Companies' Annual Activity Report states that the annual activity report should include information regarding the dividend distribution policy and the reason for not distributing dividends if there is no dividend distribution. Considering both the TCC Article 519/2-c and the regulation, it can be said that joint stock companies are not obliged to distribute profit every year.²⁰

haklı lehine çeşitli ölçüler öngörmüş ve bu ölçütler çerçevesinde kârın dağıtılıp dağıtılmayacağına karar verilmesine hükmetmiştir.¹⁸

6102 sayılı TTK m.519/2-c hükmünde geçen: "Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu," "kâr payı ödendikten sonra" ifadesinden yola çıkarak doktrinde Tekinalp pay sahiplerinin yıllarca kâr payından yoksun bırakılmayacağını, %5 kâr dağıtımının ilgili hükümle zorunlu hale geldiğini, artık her anonim şirketin her yıl en az %5 oranında kâr dağıtmak zorunda olduğunu ifade etmiştir.

TTK 519. maddesinin gerekçesinde bu hükmün TTK m. 466'dan alındığı, kelimelerin seçiminde ve söz diliminde önemli değişiklikler yapıldığı, ancak içeriğe hâkim olan düşünce ve hükümlerde değişikliğe gidilmediği ifade edilmiştir.

TTK m.519/2-c hükmünde "ayrıldıktan sonra" yerine "öndendikten sonra" ifadesi kullanılmıştır. Hükme göre, ikinci yedek akçenin ayrılmasına neden olan kâr dağıtılabilmesi için, ilk kâr payının, yani %5'lik oranın pay sahibine ödenmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle ikinci yedek akçe ayrılacaksa, bunun tutarı, pay sahipleri için %5 kâr payı ayrıldıktan sonra değil, ödendikten sonra, kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın %10'u olmalıdır. Bu hükümden, eğer ikinci yedek akçe ayrılmasını gerektiren bir durum söz konusuysa, %5'lik birinci kâr dağıtımının yapılması gerektiği anlaşılır. İkinci yedek akçe ayrılması gerekli değilse, bu durumda her hal ve şartta kâr dağıtımı yapılacağı anlaşılmalıdır. Zira TTK m.519 kâr payına ilişkin değil genel kanuni yedek akçenin ayrılmasına ilişkin bir hükümdür.¹⁹

Bunun yanında Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik m.12'nin d bendinde yıllık faaliyet raporunda kâr payı dağıtım politikasına ilişkin bilgiler ve kâr dağıtım yapılmayacaksa gerekçesi ile dağıtılmayan kârın nasıl kullanılacağına ilişkin önerinin yer alacağı öngörülmüştür. Gerek TTK 519/2-c gerek yönetmelik hükmü dikkate alındığında, anonim şirketlerin her yıl kâr dağıtım zorunluluğunun olmadığı söylenebilir.²⁰

IV. CONCLUSION

This paper provides a general perspective on the distribution of dividends and whether the allocation of the reserve fund is mandatory in joint stock companies. In the literature, distribution of dividends is not compulsory in joint stock companies. However, it is also clear from Supreme Court decisions that shareholders' right to receive a profit share cannot be restricted for long periods of time. In addition, it is mandatory to allocate reserve funds in joint stock companies under the TCC in certain cases to protect the partnership and other beneficiaries of the company. If this balance continues, both large economic enterprises may continue for a long time and therefore contribute to the national economy. Individuals may continue to earn from joint stock companies with their small capital.

IV. SONUÇ

Anonim şirketlerde kâr payı dağıtımına ve yedek akçelerin dağıtılmasının zorunlu olup olmadığına ilişkin genel bir perspektif sunmuş bulunmaktayız. Doktrinde genel hakim olan görüşe göre kâr payı dağıtılması, anonim şirketlerde zorunlu olmadığı yönündedir. Buna rağmen, pay sahiplerinin uzun süreler kâr payı alma hakkı kısıtlanamayacağı da Yargıtay kararlarına sabittir. Bununla birlikte TTK, ortaklığı ve ortaklıktan menfaati olan diğer kişileri korumak amaçlı bazı noktalarda anonim şirketlerde yedek akçelerin ayrılmasını zorunlu tutmuştur. Bu denge devam ettiği sürece hem büyük iktisadi işletmeler uzun süreler ayakta durup ülke ekonomisine katkı sağlarken hem de bireylerin küçük ölçekli sermayeleriyle anonim şirketlerden kazanç sağlaması da devam edecektir.

BIBLIOGRAPHY

ASLI E. GURBUZ USLU, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, Ankara, 2016.

MAHMUT TEVFİK BİRSEL, Anonim Şirketlerde Kâr Kavramı, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1973.

MAHMUT TEVFİK BİRSEL, Ekonomik Yönden İşletme Kârı Ve Önemi, İzmir İktisadi İşletme Dergisi, 1966.

ERDEM ATEŞAĞAOĞLU, Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kâr Payı, 1. Edition, İstanbul, 2012.

UNAL TEKİNALP / REHA POROY / ERSİN ÇAMOĞLU, Ortaklıklar Hukuku, Volume 1, 13. Baskı, 2014.

UNAL TEKİNALP, Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri, İstanbul Hukuk Fakültesi, İstanbul, 1979.

H. GÜZİN ÜÇİŞİK, Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kar Dağıtım, On İki Levha İstanbul, 2018.

HASAN PULAŞLI, Şirketler Hukuk Serhi 2. Volume, Adalet, Ankara, 2018.

ALİ İHSAN KARACAN, ESRA ERİŞİR KARACAN, Halka Açık Şirketlerde Kar Dağıtım, İstanbul, 2016.

KORKUT ÖZKORKUT, Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Bankacılık Enstitüsü, Ankara, 2013.

FATİH BİLGİLİ / ERTAN DEMİRKAPILI, Şirketler Hukuku, Dora Yayınları, 6. Edition, Bursa, 2018.

KAYNAKÇA

ASLI E. GÜRBÜZ USLU, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, 1.Baskı, Ankara, 2016.

MAHMUT TEVFİK BİRSEL, Anonim Şirketlerde Kâr Kavramı, Ege Üniversitesi Matbaası, İzmir, 1973.

MAHMUT TEVFİK BİRSEL, M.T: Ekonomik Yönden İşletme Kârı ve Önemi, İzmir İktisadi İşletme Dergisi, 1966.

ERDEM ATEŞAĞAOĞLU, Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kâr Payı, 1.Baskı, İstanbul, 2012

UNAL TEKİNALP, REHA POROY, ERSİN ÇAMOĞLU, Ortaklıklar Hukuku 1, 13. Baskı, 2014.

BEELER, Reingewinn in der Bilanz der AG, SJZ 1958

UNAL TEKİNALP, Anonim Ortaklığın Bilançosu Ve Yedek Akçeleri, İstanbul Hukuk Fakültesi, İstanbul, 1979

H. GÜZİN ÜÇİŞİK, Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kar Dağıtım, On İki Levha İstanbul, 2018

HASAN PULAŞLI, Şirketler Hukuk Şerhi 2. Cilt, Adalet, Ankara, 2018.

ALİ İHSAN KARACAN, Esra Erişir Karacan, Halka Açık Şirketlerde Kar Dağıtım, İstanbul, 2016

KORKUT ÖZKORKUT, Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Bankacılık Enstitüsü, Ankara, 2013, s.43.

FATİH BİLGİLİ, ERTAN DEMİRKAPILI, Şirketler Hukuku, Dora Yayınları, 6. Baskı, Bursa, 2018, s. 515.

FOOTNOTE

¹⁸ Yarg. 11. HD, 12.05.1970, E. 669/2085, K. 70/1970, Bkz. Tekinalp, B.9, N. 906.

¹⁹ Abuzer Kendigelen, M. Halil Conkar "Zamanaşımına Uğrayan Kâr Payı Alacağı Konusundaki Özel Düzenleme", İÜHF 2013, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Armağan, Volume: LXXI, Issue: 2, pp. 205-223.

²⁰ Usluel, Kar Payı, p.94

DİPNOT

¹⁸ 11. HD, 12.05.1970, E. 669/2085, K. 70/1970, Bkz. Tekinalp, B.9, N. 906.

¹⁹ Abuzer Kendigelen, M. Halil Conkar "Zamanaşımına Uğrayan Kâr Payı Alacağı Konusundaki Özel Düzenleme", İÜHF 2013, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Armağan, C. LXXI, S. 2, s. 205-223

²⁰ Usluel, Kar Payı, s.94